

NOU 2019:9

Fra kalveskinn til datasjø

**Ny lov om samfunnsdokumentasjon
og arkiver**

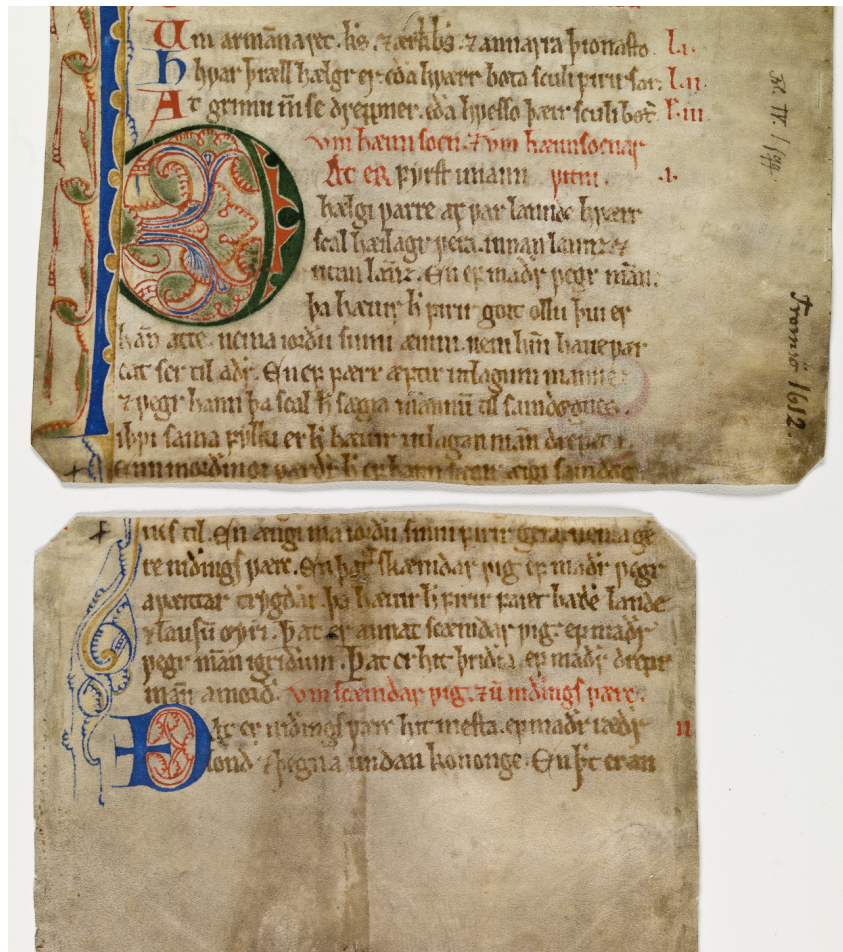
Tromsø 12.06.19

Første digitalt overleverte NOU

stedet for den tradisjonelle overrekkelsen av en papirversjon, leverte utvalgsleder Christian Reusch (t.h.) NOU'en på epos
sdag formiddag. På hans høyre hånd står statssekretær i KMD Paul Chaffey (H) og kulturminister Trine Skei Grande (V)
foto: Kjetil Kolsrud)

Kalveskinn og datasjò

Hovedpunkter i utredningen

- Utkast til ny lov om samfunnsdokumentasjon og arkiver
- Utvidet virkeområde
- Krav til ledelsesforankret dokumentasjonsstrategi
- Skarpere beskrivelser av hva som skal dokumenteres
- Innebygget arkiv og evaluering av NOARK-standard
- Tilpasset personvernforordningen - gir praktiske løsninger
- Åpner for skylagring
- Viderefører ikke kravet om journal
- Sikring av private arkiver
- Organisatoriske spørsmål

Begreper og prinsipper

- Hvem skal loven kommunisere med?

- **Lovutkastet § 5 *Definisjoner***

I denne loven menes med:

a)dokumentasjon: informasjon som løpende bekrefter hvordan en virksomhet, organisasjon eller person har handlet, utøvd myndighet eller utført tjenester og andre oppgaver. Dette omfatter blant annet prosesser, beslutninger, handlinger med rettslige virkninger, samt vesentlige hendelser og forhold.

b)dokumentere: å sørge for dokumentasjon.

Begreper og prinsipper

c)arkiver: dokumentasjon som langtidsbevares for formål som nevnt i § 1.

d)arkivinstitusjon: virksomhet med hovedformål å ta vare på og gjøre tilgjengelig arkiver omfattet av loven.

Utfordringsbildet

- Foreldet regelverk.
- Sprengt magasinkapasitet i hele arkivsektoren.
- Omfattende etterslep mht avlevering og tilgjengeliggjøring.
- Mangelfulle uttrekk av sak- og arkivsystemer.
- Riksrevisjonens undersøkelse i 2017 av arkivering og åpenhet i statlig forvaltning, avdekket betydelige mangler.
- Sannsynligvis er det i dag mye offentlig skapt dokumentasjon både i staten og kommuner, som burde blitt tatt vare på, men som går tapt.

Formål

- Arkiv er mer enn kulturhistorie!
- **Lovutkastet § 1 Lovens formål**
 - (1) Formålet med denne loven er å sikre dokumentasjon om samfunnet som skal kunne brukes til å forstå samtid og fortid, og til å bevare og videreutvikle Norge som rettsstat og demokrati.*
 - (2) Loven skal særlig legge til rette for å*
 - a)fremme offentlighet og demokratisk deltagelse*
 - b)drive forsvarlig offentlig virksomhet*
 - c)fastsette, fremme og forsvare rettigheter og andre rettskrav*
 - d)utvikle kunnskap om kulturarven, kulturelt mangfold og grunnleggende samfunnsforhold*
 - e)legge til rette for vitenskapelig forskning og annen granskning*
 - f)ivareta enkeltpersoners og gruppers behov for å kjenne egen historie og kultur.*

Utvidet virkeområde

Lovutkastet § 2 Virkeområde:

Første ledd: Staten, fylkeskommuner, kommuner, selvstendige offentlige virksomheter uavhengig av organisasjonsform, selvstendige virksomheter der det offentlige eier >50 % og andre virksomheter når de treffer enkeltvedtak eller utferdiger forskrift

Annet ledd – om Stortinget

Tredje ledd – om domstolene

Fjerde og femte ledd: Utsetting av lovpålagte oppgaver eller levering av offentlig finansierte tjenester

KR Meninger

Kommunal Rapport støtter forslaget fra arkivlovutvalget, som var ledet av Christian Reusch, om at samme lovregler skal gjelde for alle kommunale selskaper. Foto: Terje Lien

Også IKS-er bør følge arkivloven

LEDER. Det er lett å si seg enig med arkivlovutvalget i at alle selvstendige offentlige virksomheter bør omfattes av arkivloven – også interkommunale selskaper (IKS-er).

Publisert i dag, kl. 7.58

Dokumentasjonsstrategi

Ny bestemmelse i lovutkastet § 6 Dokumentasjonsstrategi

(1) Virksomheter skal regelmessig ajourføre en dokumentasjonsstrategi som:

- a)gjør rede for dokumentasjonsplikter som gjelder for virksomheten, og for hvilken dokumentasjon som er særlig viktig for virksomheten*
- b)beskriver organiseringen av arbeidet med å ivareta dokumentasjonspliktene*
- c)gjør rede for hvilke informasjonssystemer i virksomheten som skaper og tar vare på dokumentasjon omfattet av denne loven*
- d)gjør rede for virksomhetens bruk av kommunikasjonskanaler, herunder sosiale medier*
- e)gjør rede for hvordan virksomheten sørger for langtidsbevaring, minimering og sletting av dokumentasjon og arkiver*
- f)refererer til virksomhetens styringsdokumenter for informasjonssikkerhet, personvern, anskaffelser mv. og*
- g)gir en vurdering av virksomhetens etterlevelse av denne loven.*

(2) Øverste organ i virksomheter omfattet av § 2 første ledd bokstav a til c skal vedta dokumentasjonsstrategien minst én gang hvert fjerde år.

Arkivformål i allmennhetens interesse

- Det meste av materialet som er omfattet av arkivloven, inneholder personopplysninger, og er dermed omfattet av EUs personvernforordning som gjelder som norsk lov.
- Et kjennetegn ved mye offentlig arkivmateriale er at dette inneholder opplysninger som ofte brukes til andre formål etter at formålet med innsamlingen er nådd (det opprinnelige formålet).
- PVF har bestemmelser som tillater videre behandling av personopplysningene hvis det skjer for «arkivformål i allmennhetens interesse».
- Lovutkastet søker å løse praktisk viktige problemstillinger for arkivsektoren ved å vise til POL § 8 artikkel 89 1. ledd.

Arkivformål i allmennhetens interesse

§ 8. Behandling av personopplysninger for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål

Personopplysninger kan behandles på grunnlag av personvernforordningen artikkel 6 nr. 1 bokstav e dersom det er nødvendig for arkivformål i allmennhetens interesse, formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller statistiske formål. Behandlingen skal være omfattet av nødvendige garantier i samsvar med personvernforordningen artikkel 89 nr. 1.

Artikkel 89. Garantier og unntak ved behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål

1. Behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, for formål knyttet til vitenskapelig eller historisk forskning eller for statistiske formål skal omfattes av nødvendige garantier i samsvar med denne forordning for å sikre den registrertes rettigheter og friheter. Nevnte garantier skal sikre at det er innført tekniske og organisatoriske tiltak for særlig å sikre at prinsippet om dataminimering overholdes. Nevnte tiltak kan omfatte pseudonymisering, forutsatt at nevnte formål kan oppfylles på denne måten. Dersom nevnte formål kan oppfylles ved viderebehandling som ikke gjør det mulig eller ikke lenger gjør det mulig å identifisere de registrerte, skal formålene oppfylles på denne måten.

Arkivformål i allmennhetens interesse

- Drøfting av hvordan personvernforordningen og arkiv passer sammen (*når slutter en personopplysning å være en personopplysning?*).
- En bør unngå sletting og anonymisering av dokumentasjon som har verdi for realiseringen av formålene med arkivlovgivningen.
- Det blir viktigere enn noen gang at arbeidet med å gjennomgå og avlevere arkivmateriale med personopplysninger av "særlige kategorier" prioriteres høyt.
- EAG (Den europeiske arkivgruppe) har utarbeidet en veileder i personvern for arkivinstitusjoner.

Debatten er i gang...

KR Meninger

Datatilsynet truer vår kollektive hukommelse

Documaster

DEBATT. «Om hundrede år er allting glemt». Tanken gjorde Knut Hamsun «forstemt». For Datatilsynet synes glemsel fornemt. Det bør bekymre oss alle.

Publisert i dag, kl. 7.58

Espen Andersen
hovedtillitsvalgt i Forskerforbundet i Arkivverket

Torkel Thime
nestleder i Forskerforbundet i Arkivverket

Den 25. mai 2018 trådte personvernforordningen (GDPR) i kraft som lov i EUs medlemsland. Forordningen ble gjort gjeldende i Norge da personopplysningsloven trådte i kraft 20. juli 2018. Formålet med loven er å styrke den enkeltes personvern. Det gir strengere krav til håndtering av personopplysninger.

Alle virksomheter som behandler personopplysninger berøres av personvernforordningen. Med «personopplysninger» menes enhver opplysning som gjelder en identifisert eller identifiserbar fysisk person. Dette gjelder både tekst og bilder.

«Hensynet til personvernet er svært viktig, men løsningen er ikke å slette mest mulig person-informasjon.»

Personvernforordningen gjelder for alle som behandler personopplysninger, også når opplysninger behandles til arkivformål i allmennhetens interesse, skriver Bjørn Erik Thon og Knut-Brede Kaspersen i Datatilsynet. Illustrasjonsfoto: Colourbox

Ny arkivlov må tilpasses EUs personvernforordning

DEBATT. Selvsagt skal vi ta vare på historien. Uten den blir vi et kunnskapsløst samfunn. Men på veien dit må vi ikke gå vill og ofre et godt personvern.

Publisert i dag, kl. 9.58

Bjørn Erik Thon
direktør i Datatilsynet

Knut-Brede Kaspersen
fagdirektør i Datatilsynet

To ansatte i Arkivverket påstår i et innlegg i Kommunal Rapport at [Datatilsynet lar personvernet trumfe rettsvernet](#), og at vi ikke har skjønnet Arkivverkets samfunnsoppdrag.

«Vi kan ikke ha det slik at den enes samfunnsoppdrag

Organisering. Oppgave- og ansvarsfordeling

- Utvalget foretar ikke en helhetlig gjennomgang av arkivsektoren.
- Mangler tallmateriale og kunnskapsgrunnlag.
- Fylkeskommunene har fått særlig ansvar for koordinering av arbeidet med private arkiver av regional betydning.
- Reguleringene i lovutkastet binder i liten grad opp plasseringen av oppgaver og myndighet.
- Utvalget har vurdert at Nasjonalarkivet framtrer som en mer egnet betegnelse på direktoratet i arkivsektoren enn Arkivverket.

Etterlevelse og lovtekniske vurderinger

- I Lovutkastet foreslås Nasjonalarkivet som tilsynsmyndighet for arkivloven inntil videre.
- Foreslår tiltak for økt etterlevelse;
 - Krav om dokumentasjonsstrategi
 - Flytte tilsynet til Fylkesmannen
 - Opprette et Digitaliseringstilsyn
- Forholdet til forvaltningsloven og utkastet til ny forvaltningslov (NOU 2019: 5)
- Forholdet til offentleglova
- Forholdet til regler i særlovgivning (kartlegging av dok.plikter)

Plikt til å skape og bevare dokumentasjon

- Fokus flyttes fra *hva skal arkiveres?* til *hva skal dokumenteres?*
- Dekker blant annet:
 - 1) Dokumentasjon i felles systemer, § 7
 - 2) Virksomhetens kommunikasjon, § 8
 - 3) Informasjonssystemer, databaser, registre, § 9
 - 4) Særlig dokumentasjonsplikt ved automatisert rettsanvendelse, § 10
 - 5) Dokumentasjon av avgjørelser, § 11

Fangst av e-post

Lovutkastet § 8:

Plikt til å dokumentere virksomhetens kommunikasjon

(1) Virksomheter skal dokumentere sin eksterne kommunikasjon.

(2) Virksomheter omfattet av § 2 første ledd bokstav a til c skal dokumentere virksomhetsrelatert kommunikasjon til og fra personer i ledende stilling.

(3) Virksomheter skal gi tilsatte tilgang til verktøy for å ivareta pliktene etter første og annet ledd på en automatisert måte.

I stedet for den tradisjonelle overrekkingen av en papirversjon, leverte utvalgsleder Christian Reusch (t.h.) NOU'en på epost tirsdag formiddag. På hans høyre hånd står statssekretær i KMD Paul Chaffey (H) og kulturminister Trine Skei Grande (V). (Foto: Kjetil Kolsrud)

Vil be offentlig ansatte markere all privat epost

Arkivlovutvalget foreslår blant annet at internkommunikasjonen til og fra personer i ledende stillinger skal arkiveres for ettertiden.

Kjetil Kolsrud

3 apr 2019 kl. 06:01

I flere år har frykten for GDPR-bøtene satt sletting av personopplysninger høyt på alles agenda. Da Arkivlovutvalget presenterte forslag til ny lov i går, var problemstillingen omvendt: Hvordan skal man hindre overdreven sletting, og «digital demens»?

– GDPR gjør i artikkel 89 unntak for lagring til behandling for arkivformål i allmennhetens interesse, men er veldig vag i formuleringen. Det er kanskje vår største bekymring. Med GDPR som bakteppe er det lett å bli ivrig på slettingen, og kanskje for

Disse satt i arkivlovutvalget

- > Christian Reusch (leder)
- > Håkon With Andersen
- > Hilde Elvine Bjørnå
- > Anne Mette Dørum
- > Rune Kjørliug
- > Dag Wiese Schartum
- > Espen Sjøvoll
- > Lone Merethe Solheim

Forholdet til offentleglova

- Dagens sammenkobling – arkivforskriften § 9 *Journalføring* og offentleglova § 3 *Hovudregel*.
- Journalføring lite treffende betegnelse på hvordan en skal ha oversikt over dokumentasjonen.
- Mer realistisk: Ulike søk mot forskjellige databaser.
- Behov for teknisk sammensying.
- Lovutkastet legger stor vekt på tilgjengeliggjøring av informasjon og dokumentasjon.
- Lovutkastet § 40 – egen regel klagerett for massemedia ved tilsidesettelse av dokumentasjonspliktene og plikten til å ivareta dem fortløpende.

Standardisering. NOARK

- Ekstern evalueringsrapport og høringsrunde i 2018.
- Utvalgets anbefaling:
Utvalget tilrår at det arbeides med en ytterligere forenklet og mer presis Noark-standard. Det bør samtidig settes i gang et arbeid for å prøve ut nye metoder og løsninger for å bygge krav til dokumentasjonen inn i forvaltningens systemer, såkalt innebygd arkivering.

Utførselsforbudet. Skytjenester

- Gjeldende utførselsforbud i arkivlova § 9 foreslås opphevet.
- **Lovutkastet § 21 *Overføring av digital dokumentasjon til utlandet.***
 - Personvernforordningens art 44-45 må oppfylles
 - Oppdatert risikovurdering
 - Geografiske begrensinger tilsvarende PVF
 - Muligheter for tilsyn
- Forslag til endring i gjeldende lov som ev. bør kunne gjennomføres raskt

Sletting og minimering

- Lovutkastet erstatter begrepet «kassasjon» med «sletting».
- Det generelle forbud mot sletting av dokumentasjon videreføres som lovteknisk grep
- Nærmere regler for sletting og minimering foreslås gitt i forskrift.
- Virksomhetene får positiv plikt til å holde dokumentasjonen vedlike, for å unngå at den blir ubrukelig eller utilgjengelig.

Tilgjengeliggjøring. Innsyn i overført dokumentasjon

- Lovutkastet pålegger både forvaltningen og arkivsektoren å gjøre dokumentasjon og arkiver tilgjengelige.
- Dette gjelder både digitale og ikke-digitale arkiver.
- For enkelte typer arkiver er det komplisert å vurdere om offentligheten kan gis innsyn.
- Rekkevidden av taushetsplikten og innsynsretten er ikke eksplisitt regulert i gjeldende lov og svarene er ikke opplagte.
- Utvalget foreslår særlige bestemmelser om behandling av innsynskrav i arkiver som er overført til Nasjonalarkivet.

Overføring og langtidsbevaring

- Sikker langtidsbevaring av digital dokumentasjon er en av arkivsektorens hovedutfordringer. Teknologisk utvikling påvirker lagringsmulighetene og kostnadsbildet.
- Arkivsektoren arbeider i et langsiktig perspektiv – teknologiendringene skjer raskt og i kortsiktig perspektiv.
- Lovutkastet oppstiller regler om ansvaret for og overordnede krav til langtidsbevaring tilpasset digitale arkiver. Lovutkastet bygger videre på dagens ansvarsdeling mellom stat, fylkeskommuner og kommuner
- Lovutkastet bestemmer at statlige arkiver skal overføres på digitale formater til Nasjonalarkivet. Det innebærer at Nasjonalarkivet ikke vil motta flere papirarkiver.

Private arkiver

- Omfatter arkiver fra næringsliv, frivillig sektor og privatpersoner
- Utvalget foreslår at fylkeskommunene får et lovfestet koordineringsansvar for det regionale arbeidet med private arkiver.
- Nasjonalarkivet pålegges et tilsvarende koordineringsansvar nasjonalt.
- Utvalget foreslår at private arkiver skal bevares etter arkivfaglige prinsipper, og at de skal registreres i en felles nasjonal katalog forvaltet av Nasjonalarkivet.

Kunnskap, statistikk og forskning

- Mangel på kunnskap om arkivsektoren og utfordringene framover gjenspeiles i manglende overordnet politikk på området.
- Utvalget tilrår at det etableres et felles forskningsprogram under Norges forskningsråd med finansiering fra blant annet Kulturdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet.
- Arkivsektoren og Nasjonalarkivet bør trekkes inn for å bidra til å formulere forskningsbehov og hvilke langsiktige trekk som et slikt program bør analysere.
- Anbefaler et nordisk perspektiv og samarbeid.

Økonomiske og administrative konsekvenser

- Lovutkastet i seg selv har antagelig beskjedne økonomiske konsekvenser.
- Utvalget har fremhevet at:
 - Målet med arkivloven er å sikre dokumentasjon om samfunnet for å forstå samtid og fortid. Dette er med på å bevare og videreutvikle Norge som rettsstat og demokrati. Dette er mål og verdier nedfelt i Grunnloven.
 - Det ligger store muligheter for økt samlet effektivitet og høyere måloppnåelse i arkivsektoren ved å ta i bruk ny teknologi, men dette forutsetter investeringer og kompetanse.
 - Sektoren sliter med stor teknisk gjeld (avleveringsetterslep).
 - Det må være samsvar mellom bevilgningene og ambisjonene departementet og Stortinget setter.

Lovutkastet oppsummert

Viktige forslag i forhold til kommunal sektor:

- Gyldighetsområdet utvides (samsvar med off. lova).
- Krav om en overordnet dokumentasjonsstrategi behandlet i øverste organ (ansvarliggjøring og konkrete dokumentasjonskrav).
- Digitaliseringsvennlig (åpner for automatisering, fellesløsninger og samarbeid).
- Praktisk avklaring i forhold til PVF (arkiv i allmennhetens interesse).
- Fylkeskommunene ansvarlig for private arkiver.
- Brudd på reglene får konsekvenser (mer tilsyn/ overtredelsesgebyr/tvangsmulkt).